

ZAGREB PET GODINA NAKON POTRESA - DAN OTVORENIH VRATA OBNOVLJENE KULTURNE BAŠTINE, 22. OŽUJKA

Obnova je na pola puta

Rano jutro u nedjelju 22. ožujka 2020. u gradskim analima čitat će se kao prijelomni trenutak u razvoju Zagreba. Kao što je Donji grad u značajnoj mjeri svoju današnju vizuru zadobio nakon potresa iz studenog 1880, kada je, zahvaljujući tadašnjoj obnovi, pretvoren u važan urbani centar Monarhije, tako i mi svjedočimo revitalizaciji gradskog ambijenta. Na samu 5. obljetnicu potresa organiziran je Dan otvorenih vrata u obnovljenim zaštićenim građevinama

**Pišu Lina Kežić
i Ivona Smolčić**

Kada je prije 5 godina snažan potres pogodio Zagreb i okolne županije, srušene su ili oštećene mnoge zgrade - škole, bolnice, zgrade Vlade i Hrvatskog sabora, sudova, stambene zgrade, ukupno 25 tisuća objekata. Rano jutro u nedjelju 22. ožujka 2020. u gradskim analima čitat će se kao prijelomni trenutak u razvoju Zagreba. Baš kao što je Donji grad u značajnoj mjeri svoju današnju vizuru zadobio upravo nakon potresa iz studenog 1880, kada je, zahvaljujući tadašnjoj obnovi, pretvoren u važan urbani centar Monarhije, tako i mi svjedočimo revitalizaciji gradskog ambijenta. Stručnim angažmanom različitih službi procijenjeno je da šteta iznosi 11 milijardi i 600 milijuna eura. Ubrzo je petrinjski potres porušio objekte na Banovini i dodatno oštetio zgrade u Zagrebu.

„Obnova je na pola puta te se očekuje da će kompletna obnova od obaju potresa trajati do 2030. Dosad je ukupno na poslije potresnu obnovu privatne i javne imovine utrošeno 3,53 milijarde eura, europskih i nacionalnih sredstava, od čega se na zagrebački potres odnosi 2,04 milijarde eura“, rekao je ministar Branko Bačić.

Između mnoštva podataka ministar je pokazao i da je sredstvima Fonda solidarnosti EU na području obnove zgrada javne namjene ugovoreno 1309 projekata ukupne vrijednosti 3,82 milijarde eura. Završena su 1103 projekta. Na području zagrebačkog potresa sklopljeno je 578 ugovora od kojih su do sada završena 454. Na zagrebačkom području u potpunosti su završeni radovi na 3815 lokacija. Riječi su to potpredsjednika Vlade i ministra prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine Branka Bačića na konferenciji za novinare na početku Dana otvorenih vrata, a u povodu 5. obljetnice zagrebačkog potresa.

Od obnovljenih zgrada 3401 lokacija odnosi se na privatne zgrade i kuće koje uključuju 35.747 stambenih jedinica, a izgrađeno je i 38 zamjenskih obiteljskih kuća. Dok su se za prve osigurala sredstva državnog proračuna te proračuna županija, za potonje se koriste sredstva europskih fondova te međunarodna sredstva (zajam Svjetske banke). Trenutno je otvoreno 766 gradilišta, većina sa zahtjevnom konstrukcijskom obnovom. Počela je i blokovska obnova, primjerice zgrade u Malom Vatikanu u Zagrebu. Republici Hrvatskoj odobreno je 683,7 milijuna eura za sanaciju šteta prouzročenih zagrebačkim

Crkva sv. Marka Evanđelista s prepoznatljivim krovom nakon obnove zasjala je u punom sjaju

Obnovljena zgrada Ministarstva vanjskih i europskih poslova izvana i iznutra; slika Mencijsa Klementa Crnčića s okolnim štukaturama i krovnom dekoracijom

potresom, o čemu je, radi informiranja javnosti snimljen promotivni film *Fond solidarnosti EU u Hrvatskoj - Obnova nakon potresa i ulaganje u budućnost* Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine koji je dostupan na njihovom YouTube kanalu.

Najviše stradala povijesna baština

Najviše su stradali objekti povijesne baštine, koji su ionako bili najkrhliji. Realizirano je više od 500 projekata obnove kulturnih i sakralnih objekata za što je utrošeno 500 milijuna eura kroz Fond solidarnosti EU, 300 milijuna eura iz državnog proračuna te 700 milijuna eura iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, kazala je ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek i naglasila:

„Išli smo na konstrukcijsku obnovu, ne u povratak na prethodno stanje. U vrlo kratkom roku uspjeli smo provesti apsolutno sve procedure koje su neophodne da bi se zgrade kulturne baštine obnovile, da ne izgube ništa od svojih spomeničkih svojstava, a da budu unaprijedene u smislu protupotresne sigurnosti i da se, naravno što nam je bio dodatni zahtjev, osigura energetska obnova.“ Ministrica je izrazila beskrajnu zahvalnost svim kolegama suradnicima, restauratorima, konzervatorima, inženjerima, izvođačima radova. S Ministarstvom prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvom zdravstva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih Gradom Zagrebom, Zagrebačkom i Krapinsko-zagorskom županijom za sve naraštaje posjetitelja pripremljeni su programi i

otvorena vrata u tridesetak obnovljenih zgrada.

Upravo iz jedne takve cjelovito, konstrukcijski i energetski obnovljene zgrade, Kuće Mayer (Dežmanova 10), koja je djelo arhitekta Rudolfa Lubynskog iz 1930-ih, a koristi je Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, krenulo se u obilazak 21 objekta na području Zagreba i još 8 na širem području grada te Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije. Vrata je otvorila još jedna povijesna zgrada, izrazite arhitektonske vrijednosti, jedna od najprezentativnijih kulturno-povijesnih građevina, Palača Bužan (Opatička 8) u kojoj je danas Ured za opće poslove Hrvatskog sabora i Vlade RH. Trokrilna jednokatnica sagrađena je 1754. za hrvatskog podbana Ivana Bužana, od tada do danas promijenila je više funkcija. U obnovu palače, koja s vrtom prema Radićevoj ulici čini jedinstvenu cjelinu, uloženo je 5,4 milijuna eura.

U neposrednoj blizini je Prirodoslovni muzej (Demetrova 1) koji je, kad je počela obnova, imao oko 860 četvornih metara, a danas ima 3600! U stalnom postavu nalazi se 5000 izložaka u 84 zbirke. Među najatraktivnijima su gorostasna psina, najstariji cjeloviti kostur ludbreškog nosoroga, veliki zubi megalodona. Obavljena je potpuna rekonstrukcija, konstruktivna obnova i dogradnja zaštićenog spomenika kulture, 180 godina stare Palače Amadeo. Ta „kuća s plesnom dvoranom“, kako se nazivala kad ju je 1796. izgradio grof Antun Pejačević, a u kojoj je od 1807. do 1834. bilo smješteno i prvo gradsko kazalište, danas je uspješno obnovljena. Stvoreni su novi izložbeni prostori

na tri etaže, s najsuvremenijom tehnologijom, laboratorijima, suvenirnicom, prostorima za povremene izložbe, a unaprijedeni su i uvjeti za znanstvena istraživanja. Samo podrumski prostor ima 11 dvorana, uključujući multimedijalnu dvoranu Deep Space gdje se može saznati gotovo sve o postanku svemira. Obnova Muzeja, koji pokazuje fascinantnu prirodoslovnu baštinu Hrvatske i svijeta i podsjeća na naše slavne prirodoslovce, stajala je 31,6 milijuna eura gradskog i državnog novca, a najviše je povučeno iz europskih fondova.

Idemo dalje Gornjim gradom, do Atelijera Meštrović. Tamo nas čeka obnovljena zgrada i izložba fotografija obnove te izložba Muzeja Ivana Meštrovića u zemlji i inozemstvu tijekom obnove. Posjetitelji će ipak pričekati još nekoliko mjeseci do povrata skulptura u Atelijer i njegov atrij. Barokna zgrada Hrvatskog restauratorskog zavoda (Grškovićeva 23), sagrađena kao ljetnikovac zagrebačkog biskupa Galjufa, najviše je stradali kulturni objekt. Sada je to obnovljena središnja ustanova za obnovu, konzervatorske i restauratorske radove u Hrvatskoj.

Uskoro nova scena HNK

Na Dan otvorenih vrata posjetitelji je u Kompleksu skladišta i radionica HNK u Adžijinoj ulici, teško oštećenome u potresu, dočekala intendantica Iva Hraste Sočo, koja je nagovijestila završetak radova tješen. HNK je u posjedu tog prostora od početka 20. stoljeća. Tamo su bila spremišta za scenografiju, kostime te stolarske, slikarske, kiparske i druge radionice. Za tu obnovu utrošeno je 10 milijuna eura iz Fonda so-

Unutrašnjost obnovljene crkve sv. Franje Asiškog, Kaptol 9

Nadbiskupski dvor, Kaptol 31

Kuća Mile Dimitrijević, rezidencijalni objekt HNK, Matije Mesića 19, Zagreb

Galerija i čuvionica Klovičevi dvori, Jezuitski trg 4, Zagreb

Gradsko dramsko kazalište Gavella, Frankopanska 10, Zagreb

lidarnosti. Posebna je dobrobit ove obnove izgradnja druge scene HNK, za 300 gledatelja, koja će znatno odteretiti glavnu zgradu. Uz HNK je vezana obnova i vile glumice Mile Dimitrijević, koja je svoj dom darovala upravo toj instituciji. Fond solidarnosti izvorno je namijenjen financiranju vraćanja u stanje prije potresa, no Hrvatska ga koristi za sufinanciranje zahtjevnih radova konstrukcijske i cjelovite obnove ne bi li udovoljili suvremenim zahtjevima te naraštajima koji dolaze ostavili sigurnije te energetske učinkovite i otporne zgrade.

Obnova obuhvaća i 150 škola i vrtića te 34 visokoobrazovne institucije, 17 bolnica i 35 drugih zdravstvenih ustanova, 291 projekt zgrade kulture i kulturne baštine te 28 km nasipa, obala i utvrda, 100 km mreže vodoopskrbe i odvodnje, a sanirano je 217 klizišta te 108 urušenih vrtića. Također, 214 projekata odnosi se na cjelovitu obnovu zgrada javnog sektora koje nastavljaju financiranje iz Mehanizma za oporavak i otpornost i državnog proračuna.

Zgrada MVEP-a u novom sjaju

Zgrada Ministarstva vanjskih i europskih poslova, sagrađena 1904. kao palača Hrvatsko-slavonske zemaljske hipotekarne banke, na uglu Zrinjevac i Đorđićeve ulice, reprezentativno je historičističko zdanje koje datira s početka prošlog stoljeća. U njezinoj se unutrašnjosti posebno ističe slika Orač Mencija Klementa Crnčića, na stropu prijemne dvorane, kao i navodno najveće kristalno ogledalo svojeg vremena u Europi, iz zbirke Muzeja za umjetnost i obrt. Ukupna vrijednost obnove iznosi 17.171.540,77 eura, čime je vraćen sjaj izvorištu mnogih naraštaja domaćih diplomata kao onih koji su svojim djelovanjem pridonosili i još pridonose međunarodnom ugledu Republike Hrvatske. Pritom valja dodati kako su sve faze obnove dokumentirane, o čemu svjedoči i publikacija o procesu cjelovite obnove zgrade pod naslovom *Zrinjevac, u službi hrvatske diplomacije*. Nova, atraktivna kulisa zgrade Ministarstva simbolizira s jedne strane hrvatsku povijest te kulturnu baštinu, a s druge našu zemlju u okvirima suvremenih trendova i arhitektonskih potreba.

Zgrada Hrvatske izvještajne novinske agencije (HINA), koja se nalazi unutar obu-

Hrvatski prirodoslovni muzej, Demetrova ulica 1

Crkva sv. Barbare, Vrapčanska ulica 165, Zagreb

Ministrica Nina Obuljen Koržinek i ministar Branko Bačić predstavili su rezultate dosadašnje obnove. Očekuje se da će kompletna obnova od obaju potresa trajati do 2030. Dosad je ukupno na poslije potresnu obnovu privatne i javne imovine utrošeno 3,53 milijarde eura, europskih i nacionalnih sredstava, od čega se na zagrebački potres odnosi 2,04 milijarde eura

hvata zaštićene Povijesne urbane cjeline grada Zagreba, poznata je i kao Kuća Heinzel, prema investitoru i projektantu, nekadašnjem zagrebačkom gradonačelniku Vjekoslavu Heinzelu. Ukupna vrijednost konstrukcijske i cjelovite obnove te trokatinice podignute 1910. godine na Trgu Marka Marulića, iznosila je 3.738.793,25 eura. Uz Dan otvorenih vrata mogla se razgledati izložba fotografija, nastalih neposredno nakon zagrebačkog i petrinjskog potresa. Svjedoči o važnosti medija u kriznim situacijama, kao i o naporima koji su uloženi

Zgrada Muzeja Prigorja - Kurija Zagrebačkog kaptola, Trg Dragutina Domjanića 5, Sesvete

Kompleks skladišta i radionica HNK, Adžijina 7a

ni u temeljitu konstrukcijsku obnovu. Valja spomenuti i zgrade Pravnog fakulteta, u čiju je obnovu uloženo gotovo 8 milijuna eura; Učiteljskog fakulteta, u koji je uloženo 23,4 milijuna eura; potom zgrade Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije, koju Fakultet dijeli s Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar i Geografskim odsjekom Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, a čija je obnova stajala 13,3 milijuna eura; Fakulteta političkih znanosti, obnovljene za 15,5 milijuna eura te Agronomskog fakulteta, za čiju je sanaciju izdvojeno 16.701.738,68 eura.

Obnovljene gimnazije iz 17. stoljeća

Tu je još i Gornjogradska gimnazija, jedna od najstarijih hrvatskih gimnazija koja datira iz 17. stoljeća, čija je obnova stajala 23 milijuna eura, što predstavlja najveću investiciju kada su u pitanju škole. Glasovitu su gimnaziju osnovali isusovci u prostorima napuštenog dominikanskog samostana, a status Akademije dobila je 1669. Nakon ukidanja isusovačkog reda, upravu nad njom preuzela je državna vlast (do 1850). U njoj su se obrazovali i radili mnogi akademici, sveučilišni profesori, znanstvenici, javni i politički djelatnici, od Augusta Šenoe, A. G. Matoša i Miroslava Krlež, do Vatroslava Lisinskog, Ante Starčevića, Stjepana Radića, Janka Draškovića i mnogih drugih.

Gimnazija Tituša Brezovačkog, u Habdelicevoj 1, jedan je od najljepših zagrebačkih primjeraka arhitekture 17. stoljeća, a obnovljena je za 11,4 milijuna eura. Prije negoli je namijenjena gimnaziji, zgrada je služila mnogim funkcijama, poput Sjemeništa sv. Josipa, sjedišta Plemičkog konvikta, sjedišta Odjela za bogoštovlje i nastavu, Statističkog ureda i dr. Bila je i kuća bana J. Draškovića, koji ju je 1627. darovao isusovcima. Kroz povijest tu su školu (kao isusovački Konvikt) pohađali Nikola VII. Zrinski, Fran Krsto Frankopan i dr. Svakako valja spomenuti i Osnovnu školu dr. Ivana Merza (8 milijuna eura), Osnovnu školu Petra Zrinskog (16 milijuna eura) te Osnovnu školu Miroslava Krlež (10 milijuna eura). Od zdravstvenih ustanova predstavljene su zgrade KB Merkur (63 milijuna eura) te Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (22,5 milijuna eura).

Obnovljeno je tridesetak sakralnih objekata. Među njima je poseban biser Crkva svetog Franje Asiškog s franjevačkim samostanom, na zagrebačkom Kaptolu, koja predstavlja jedan od najzahtjevnijih i najopsežnijih projekata obnove sakralne i kulturne baštine nakon teških oštećenja. U našem najstarijem franjevačkom samostanu, koji datira iz 13. stoljeća, nalaze se slike Mate Celestina Medovića i Ive Dulčića, a novim arheološkim istraživanjima otkriveni su grobovi i temelji crkve iz 11. stoljeća. Potres je prouzročio golemo oštećenje koja su se vidjela i s vanjske, a osobito unutrašnje strane. Izrazito je stradao zvonik, a među ostalim oštećenjima - pomaknut je vrh zabata, kameni reljef i dio kamene rozete zapadnog pročelja crkve. Za sanaciju tih i mnogih drugih oštećenja utrošeno je 23.367.137,85 eura iz Fonda solidarnosti EU i državnog proračuna.

Među objektima kulturne namjene izvan Zagreba, ističe se Muzej Prigorja, koji je osnovan 1977, a smješten je u Sesvetama, u Kuriji Zagrebačkog kaptola izgrađenoj 1784. Obnova zgrade i nepokretnih kulturnih ukupnih kulturnih dobara u okolici ukupno je vrijedila 532.197,47 eura. Ukupno, putem Ministarstva kulture i medija dosad je angažirano: 487 milijuna eura iz Fonda solidarnosti EU, 323 milijuna iz državnog proračuna i 763 milijuna eura iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.